

Domáci glasovi

Štev. 135

Lienz, petek 12. julija 1946.

Leto 2.

TRENJA OKOLI TRSTA

Trst je bil najtrši oreh na sedanjem zasedanju "štirih" v Parizu. Na vprašanje, kateri državi naj pripade to najvažnejše jadransko pristanišče, se ne križajo samo interesi v poštév prihajajočih držav Jugoslavije in Italije ampak predvsem velesil Anglije in Amerike na eni ter Rusije na drugi strani. Ko je izgledalo, da se bo konferenca ravno na tem vprašanju razbila, je stavil francoski min. predsednik in zunanji minister Georges Bidault kompromisen predlog, pri katerem naj se Trst (mestó in pristanišče) z najbližjo okolico - skupaj okoli 83 km² - internacionalizira, kar je bilo končno sprejeto.

Zanimivo je, kakšen odnev je našla ta odločitev v svetovnem časopisju.

"Le Figaro" Pariz, piše dne 2. julija 1946 med ostalim okole: Načrt ni izdelana rešitev. Če pa že predvidoma ne bo nikogar zadovoljil, ima pa vsaj zaslugo, da bo realiziral enakost v nezadovoljstvu... Načrt namenoma pušča najvažnejša vprašanja nerešena. Na kakšen način naj bo internacionalizirana tržaška okolica? Ali naj bo v Trstu nameščena mednarodna garnizija? Ali naj bo po 10 letih plebiscit?

Molotov je že pokazal, da njegov prvotni predlog, po katerem naj Trst pripade Jugoslaviji ni nedotakljiv. Predlagal je dvojno suvereniteto Italije in Jugoslavije nad tem ozemljem. Bidaultovemu načrtu očita, da je začasen, da podaljšuje negotovost ter dopušča grožnjo nevarnosti, ki bi mogla dražiti jugoslovanske nacionalna čustva.

Moskovska "Pravda" z dne 28. junija pravi, da se splošno trdi, da druge delegacije podpirajo uporabo narodnostnega principa. Dejstva pa to demantirajo. Zanimarjenje tega načela pa je celo pri francoski ligi jasno. Narodnostni zemljevid, katerega je min. predsednik De Gasperi osebno predložil konferenci zunanjih ministrov, jasno prikazuje, da je ozemlje ob jadranski obali severno od Trsta do Tržiča izključno slovansko. Kljub temu pušča francoska liga to ozemlje v celoti Italiji. Sovjetska delegacija je predlagala, da se ratificirajo gotove poprave italijansko-jugoslovanske meje v korist Italije, v kolikor se more spraviti v sklad s tem narodnostnim načelom. Časopisje je objavilo brzojavko iz Belgrada, ki vsebuje govor maršala Tita, v katerem ta ostro odgovarja šovinističnim De Gasperijevim objavam, in pripominja, da ta tako ravna pod vplivom podpore od strani gotovih velikih držav.

Londonski "Daily Herald" je priobčil 2. julija članek, pri katerem se je italijanski min. predsednik De Gasperi na odločitev "velikih štirih" izrazil, da je usoda demokratičnih držav zavisna že od početka njihovega obstoja od zadržanja na njih interesiranih velesil. Tako nepravilne odločitve, kot so ločitev Trsta in Pulje od italijanske materine dežele, ne bodo pripomogle k demokratičnemu razvoju nove republike. To pa zopet ne more biti v interesu Molotova, ki se tako boji monarhistične agitacije oziroma poživitve fašizma.

TRZKA
LJUBLJANA

Neapeljski "Il buon senso" piše 2. julija, da je Trst postal drugi Gdansk, ki to pot ne leži ob Vzhodnem morju ampak ob Jadranu. Kot nekdanje svobodno mesto Gdansk bo to pot Trst vzrok novih nesreč. Sicer je pa Italija trdno odločena, svoje kot tudi napake drugih prejkomogoče popraviti.

TIHA REVOLUCIJA V MOSKVI

(Nadaljevanje).

MEKHLIS ZA STALINOM NAJMOGOČNEJŠI. - En sam mož lahko razveljavi vse odločbe posameznih ministrstev. To ni Stalin, ampak razmeroma še mlad Litvanec judovskega porekla, Leon Mekhlis, minister "državne kontrole". Njegovi edposlanci prisostvujejo kolegijskim, sejam posameznih ministrstev in lahko stavljajo svoj veto. Dvomljive slučaje, kompetenčne spore itd. predlagajo kontrolnemu ministrstvu, ta pa ministrskemu svetu. Dejstvo, da lahko sodno zasleduje vsakega državnega uradnika, še povečuje Mekhlisovo moč. Njegova oblast se je pokazala v polni veličini pred nekaj tedni v takozvanem "bencinskem škandalu". Posamezne občine so si dale s pozivom na zapovedi raznih ministrstev dodeliti iz za vojsko prijavljenih bencinskih zalog rdeče armade prevelike količine. Prišlo je do energičnega "čiščenja", katerega je izpeljal Mekhlis in njegovo ministrstvo z vso strogostjo.

DRŽAVA MED STRANKO IN ARMADO. - Ako hočemo kratko obseči vse te organizatorične in osebne spremembe, pridemo do zaključka:

Prvič: Dvotirni sistem država - stranka je vsled omejitve direktnega vpliva stranke na državo deloma odpravljen. Državni aparat je tako močno zaseden od visokih strankinih funkcionarjev, da se je pokazala dosedanja strankina kontrola v diktatorski obliki kot odveč in ovirajoča. Moč državnega aparata je kot posledica zadnjega razvoja narasla.

Drugič: Zmagoviti generali "velike osvobodilne vojske" niso dobili ne le v strankinih ne v državnih organizacijah večjega vpliva, kot so ga imeli pred vojsko. To je posebno izkusil ameriški veleposlanik Bedell-Smith v Moskvi; ko se je prvič sestal s svojim bojnim tovarišem maršalom Žukovom, je izvedel, da ta ne razpolaga z nič večjim političnim vplivom, kot ga je imel pred maršalovo državno reformo.

Tretjič: Država, oprta na parlament, si ustvarja ministrstvih lasten civilen aparat, ki obstoji poleg stranke in armade in razpolaga v miru z izrečno močjo, kakršne do sedaj ni imel.

PRED NOTRANJIMI KRIZAMI. - Danes - to moramo posebno poudariti - so te tri velike organizacije vsled personalne unije mnogih svojih članov ozko med seboj povezane in med njimi ni odkrite rivalitete. Ker pa ima, kot je znano, vsaka organizacija tendenco, da se razvija na stroške druge, se bo ruska notranja politika razvila verjetno v znarenju večje ali manjše rivalitete med stranko, armado in državo. Stalinu je mojstersko uspelo izigrati to igro moči. Bodoči razvoj pa bo seveda pokazal, če in v koliko se bo voditelju sovjetske politike posrečilo, urediti in medsebojno uravnati stalen dinamizem teh treh organizacij. ("Die Weltwoche" od 24.V.1946.)

(Konec.)

NAJHUJŠE PREGANJANJE OD NERONOVH ČASOV. - Preganjanje katoliške Cerkve na Vzhodu opisujejo kot "mogoče najhujše po krutosti znani iz Neronovih časov" v izjavi, katero so izdali škotski škofje. Škofje izjavljajo: "Kot člani Kristusovega mističnega telesa imajo verniki iz teh pokrajin pravico, da se obračajo na nas za pomoč, predvsem pa za našo molitev." Po navodilih Leona XIII. naj bi verniki po tihi sv.maši prosili za spreobrnjenje Rusije. Brez izpreobrnjenja Rusije ni mogoč trajni mir. ("Universe" od 24.V.1946.)

POSEBNE MOLITVE. - "Mir je še nadalje ogrožen vsled velike nevarnosti svetovne lakote. Če v tem letu žetev propade, bo usoda preseljenih oseb gotovo tragična, saj že sedaj zelo trpe. Mnogo je odvisno od sledečih mesecev." Z ozirom na to dejstvo, so "škotski škofje odločili, da se bo po vsaki tihi sv.maši za obenašem in Zdravo Marijo dostavilo: "Brezmadežno Srce Marijino, prosi za nas", "sv.Jožef, patron svetovne kat.Cerkve, prosi za nas", s čimer se bo prosilo za svetovni mir. ("Universe".)

NOVI MISIJONARJI. - Na letalonsilki je odšlo iz Southamptona približno 100 misijonarjev - največje število misijonarjev kolikor jih je dosedaj naenkrat odšlo iz Anglije v Afriko. Potovali so do Wombasa, kjer so se razdelili na posamezne grupe in odšli na določena mesta. Misijonarji pripadajo raznim redovom in skoro polovica od njih je Ircev. Mnogi od njih so čakali celo vojno, da se lahko vrnili nazaj med svoje vernike, skoro vsi pa so čakali skoro eno leto za prevoz v Afriko. Za prevoz je bil sklenjen poseben sporazum z admiraliteto. ("Universe").

ČUDNA POROČEVALNA SLUŽBA. - "Die Neue Zeit" poroča sledeče: "13. junija je "Volkswille (kom.

glasilo Loroške KP.) poročala pod naslovom "Zivilski obroki v Mühlviertl v Gor.Avstriji" (to je v sovjetskem zasedbenem področju): v 89.periodi bodo v ruskem področju v Mühlviertlu v Gor.Avstriji izdali sledeče obroke: moka 3000 gr, kruh 6000 gr, sladkor 700 gr, mast 800 gr, meso 1200 gr, živila za juho 500 gr, sol 500 gr, 1 doza rib, 1 zavitek kavne mešanice, 100 gr konzervirane zelenjave namesto krompirja, 1000 gr sladkorja kot dodatek za ceno 10 šilingov; poleg tega jajca v prahu, mleko v prahu, 1/4 l neposnetega mleka dnevno na osebo, živinska sol za kmete neomejeno; petrolej, bencin in strojno olje neomejeno za vsakega. Uredništvo časopisa "Neue Zeit" se je pozanimalo na uradnem mestu v koliko to drži in je ugotovilo, da je "Volkswille" dodala k resničnim obrokom še svoj poseben dodatek. Obrok mčke je zvečala trikrat, maščobo podvojila, živila za v juho povečala od 300 na 500 gr, sol od 250 na 500 gr, sladkor 280 na 700 gr in neposneto mleko od 0 na 1/4 l. O jajcih in mleku v prahu pa tamošnji prebivalci prav ničesar ne vedo, prav tako ničesar o neomejeni prodaji petroleja, bencina in strojnega olja.- Zakaj to?

PODONAVSKI BLOK. - Politična in gospodarska združitev med Albanijo, Bolgarijo in Jugoslavijo je postala dejstvo. Gre za ustanovitev podonavskega bloka pod pokroviteljstvom Sovjetske zveze, ki vključuje vse balkanske države. Načrt te združitve je bil dolgo časa predmet izčrpnega proučevanja v Moskvi, Belgradu, Sofiji in Tirani. Tito in Dimitrov sta se kosala za vodstvo balkanske zveze. Bolgarija in Albanija delata v polnem soglasju. Svečano sta izjavili, da sta pripravljene ustanoviti federativno državo. Oba naroda bosta obdržala svojo samostojnost, medtem ko bo do politične in carinske meje odstranjenе. Vprašanja državne politike

v duhu popolne edinosti. Rezultat takega bloka bo polna izolacija Madžarske in Romunije, kateri bosta s tem prisiljeni priključiti se bloku. Prej ali slej bosta tudi Češkoslovaška in Avstrija vključeni v sodelovanje podonavske politike. Živahna in diplomatska delavnost v Belgradu pod izrednim pokroviteljstvom SSSR posveča posebno važnost podonavskemu bloku. ("Figaro" od 3.VII.1946.)

MILIJONSKA ŠKODA ZARADI POVODNJI. - Do sedaj ugotovljena škoda, ki jo je povzročila zadnja povodenj na Koroškem znaša 1 milijon šilingov. V beljaškem okrožju je narasla Drava do 5 m nad normalno vodno gladino.

IZ PROCESA PROTI MIHAJLOVIČU. Iz Belgrada poročajo, da so predvčerajšnjim zaključili Mihajlovičevi zagovorniki svoje govore in prosili za oprostitev. Joksimović je ob zagovoru izjavil, da ni bila nobena točka obtožnice dokazana. Tudi ni dokazano, da bi Mihajlovič izdal povelja za izvedbo zločinov. Dobesedno je nadaljeval: "Edina zakonita jugoslovanska vlada, ki je bila priznana od zavezniškov vključno Sovjetsko zvezo, je bila emigrantska vlada v Londonu. Mihajlovič je izpolnjeval njena navodila." V sodni dvorani je nastalo divje kričanje, ko je zagovornik izjavil: "Mihajlovič je bil v resnici izvanreden človek in "kralj srbskih gora".

VARŠAVA. - Voditelj kmečke stranke Mikolajczyk je na neki tiskovni konferenci izjavil, da so bile volitve popolnoma potvorjene. Mikolajczyk je trdil, da je najmanj 85% volivcev glasovalo za sistem dveh zbornic, medtem ko je poljski min.predsednik izjavil, da je 60% volivcev glasovalo za eno zbornico. Mikolajczyk je zahteval ponovitev glasovanja z utemeljitvijo, da so prisledniki volivnih komisij, ki pripadajo njegovi stranki, ugotovili goljufije pri štetju glasov. Če ne bodo upoštevali njegovega protesta, bo proglasil volitve za ne-

zakonite.

RIM. - V Neaplju se trudijo, da bi pridobili javno mnenje za nov zakon, ki bi omogočil ločitev zakona. Sedaj je v Italiji sodna ločitev nemogoča. Vsak poskus, da bi ženitno pravo spremenili po zgledu zahodno-evropskih držav, se je dosedaj ponesrečil.

VSE ODLOČRE UPRAVNIH OBLASTI, ki so bile izdane med okupacijo, so v novi Jugoslaviji razveljavili. To velja predvsem za vsa obrtna pooblastila in dovoljenja. Med drugim so razveljavili tudi vsa trošarinska, taksna in monopolska dovoljenja.

IZVRŠNI ODBOR OF, je že lansko leto določil, da znaša redna članarina za vse pripadnike Of 1 dinar na mesec. Ta članarina je obvezna, vsakdo se pa lahko prostovoljno obveže, da bo plačeval višjo članarino. Isti odbor je razpisal tekmovanje v vpisovanju v OF in vplačevanju članarine med posameznimi okrožji, okraji in kraji. Načrt za tekmovanje v plačevanju in pobiranju članarine ima naslednje postavke: kdo bo prostovoljno plačeval višjo članarino, kdo bo v obdobju enega leta članarino redneje plačeval, kateri odbor bo zbral največ pripadnikov in zbral najvišji znesek članarine.

V ST. JOSTU NAD VRHNIKO je neki premožni kmet, ki je tudi odbornik krajevnega ljudskega odbora vztrajal na tem, da oddajo krompir samo revni kmetje, ker dobivajo od države živilske nakaznice. Svoje zahtevo je podkrepil z izjavo, naj le dajo državi revnejši, saj dobivajo od nje živilske nakaznice, premožnejši pa, ki teh nakaznic ne prejemajo, niso dolžni dati ničesar.

UMELI SO: Zarko Zajc, briv. mojster, Marija Leban, Nada Glavan, Lojze Dežman, šol.upravitelj, vsi iz Ljubljane.